

ЗАКОН

**за изменение и допълнение на Закона за
висшето образование**

(Обн., ДВ. бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 28 от 1996 г., бр. 56 от 1997 г.; попр., бр. 57 от 1997 г.; изм., бр. 58 от 1997 г., бр. 60 от 1999 г.; попр., бр. 66 от 1999 г.; изм., бр. 111 и 113 от 1999 г., бр. 54 от 2000 г., бр. 22 от 2001 г. и бр. 40 и 53 от 2002 г.)

§ 1. В чл. 6 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 4 се изменя така:

“(4) Висшето училище осигурява качеството на образованието и научните изследвания чрез вътрешна система за оценяване и поддържане качеството на обучението и на академичния състав, която включва и проучване на студентското мнение.”

2. Създава се ал. 5:

“(5) Целта на системата по ал. 4 е да контролира, поддържа и управлява качеството на образованието в предлаганите области на висшето образование и професионални направления, както и на академичния състав.”

§ 2. В чл. 7 ал. 1 и 2 се изменят така:

“(1) Висшето училище издава диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование, европейско дипломно приложение, свидетелство за професионална квалификация и други основни документи, определени с наредбата по чл. 9, ал. 3, т. 11.

(2) Дипломите се признават от държавата, когато обучението е в съответствие с държавните изисквания, определени с този закон и с актовете по прилагането му.”

§ 3. В чл. 8, т. 3 думите “и общежитие” се заменят с “общежития и столове” и накрая се добавя “и на лицата, които се обучават за придобиване на по-ниска или същата образователно-квалификационна степен от по-рано придобитата”.

§ 4. В чл. 9, ал. 3 т. 5 и 6 се изменят така:

“5. утвърждава държавни изисквания за придобиване на висше образование по образователно-квалификационни степени и форми на обучение;

6. утвърждава ежегодно броя на приеманите студенти, чието обучение се финансира от държавата, за всяко държавно висше училище по професионални направления и образователно-квалификационни степени, както и броя на докторантите, чието обучение се финансира от държавата, по държавни висши училища и научни организации.”

§ 5. В чл. 10, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. Точка 1 се изменя така:

“1. прави предложения пред Министерския съвет по чл. 9, ал. 3, т. 1-11, като предложенията по т. 2 и 3 за откриване и преобразуване на висши училища и техните основни звена, с изключение на откриването на институт, се правят след положителна оценка на съответния проект от Националната агенция за оценяване и акредитация.”

2. В т. 6 накрая се поставя запетая и се добавя “като за извършените проверки се съставя констативен протокол с препоръки за отстраняване на допуснатите несъответствия.”

§ 6. В чл. 11 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

“(1) Специализиран държавен орган за оценяване, акредитация и контрол на качеството на дейностите по чл. 6 е Националната агенция за оценяване и акредитация към Министерския съвет.”

2. Създава се ал. 4:

“(4) Националната агенция за оценяване и акредитация осъществява съвместно с Министерството на образованието и науката следакредитационно наблюдение и контрол върху:

1. способността на институцията и на нейните основни звена да осигуряват високо качество на образованието и научните изследвания чрез вътрешна система за оценяване и поддържане на качеството;

2. изпълнението на дадените при оценяването и акредитацията препоръки.”

§ 7. В чл. 13 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

“(2) Държавните висши училища могат да придобиват в собственост и да развиват необходимата за дейността им материална база.”

§ 8. В чл. 14 ал. 1 се изменя така:

“(1) Частните висши училища се създават по искане на физически или юридически лица, наричани по-нататък “учредители”, и осъществяват дейността си въз основа на предоставена собственост върху недвижими имоти и движими вещи и проект за финансово осигуряване на дейността.”

§ 9. В чл. 17 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинеи 2 и 3 се изменят така:

“(2) Университетът и специализираното висше училище са висши училища, които:

1. обучават по широк кръг специалности една или повече от четирите основни области на науката - хуманитарни, природни, обществени и технически или в областта на изкуствата, физическата култура и военното дело;

2. разполагат с академичен състав на основен трудов договор, който по всяка специалност провежда не по-малко от половината от аудиторните и практическите

занятия; хабилитираните лица четат за всяка специалност не по-малко от 70 на сто от лекционните курсове, като най-малко 2/3 от тях са на основен трудов договор;

3. разполагат с материална база, която осигурява и практическото обучение в съответствие с държавните изисквания;

4. обучават в степените "бакалавър", "магистър" и "доктор" в съответните основни области на науката;

5. имат научен и художествено-творчески потенциал и с дейността си развиват основни области на науката и културата;

6. осигуряват на академичния състав, на студентите и на докторантите условия за отпечатване на научни трудове, учебници, монографии и други творчески постижения;

7. притежават библиотека с учебна и научна литература и други средства за информационно осигуряване;

8. поддържат международни контакти при обучението и творческата си дейност.

(3) Наименованието на специализираното висше училище по ал. 2 отразява специфичната област или области, в които то подготвя специалисти."

2. Алинея 4 се отменя.

3. В ал. 5 след думите "специалист по..." се поставя запетая и се добавя "и отговаря на изискванията на ал. 2, т. 3, 6, 7 и 8" и се създава изречение второ:

"Колежът разполага с академичен състав на основен трудов договор, който по всяка специалност провежда не по-малко от половината от аудиторните и практическите занятия. Хабилитираните лица четат за всяка специалност не по-малко от 50 на сто от лекционните курсове, като най-малко 1/3 от тях са на основен трудов договор."

4. Алинея 6 се отменя.

§ 10. В чл. 18, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 1 след думите "висшето образование" се поставя запетая и се добавя "констатирани по реда на чл. 10, ал. 2, т. 6 и чл. 11, ал. 4".

2. В т. 2 пред думата "акредитация" се добавя "институционална".

§ 11. В чл. 21, ал. 1, т. 8 думите "за подготовка и" се заличават.

§ 12. В чл. 23, ал. 2 се създава т. 5:

"5. дава становище по чл. 9, ал. 3, т. 6 и чл. 91, ал. 1."

§ 13. В чл. 24 ал. 1 се изменя така:

"(1) Органи за управление на висшето училище са Общото събрание, Академичният съвет, Стопанският съвет и ректорът."

§ 14. В чл. 26 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

"(1) Факултетът е основно звено на висшето училище, обединяващо катедри за осигуряване обучението на студенти в едно или няколко сродни професионални направления, което разполага с академичен състав, от който хабилитираните лица четат

за всяка специалност не по-малко от 70 на сто от лекционните курсове, като най-малко 2/3 от тях са на основен трудов договор.”

2. В ал. 7 думите “се състои от 25 до 35 членове и” се заличават.

3. В ал. 8, т. 9 думите “при необходимост” се заменят с “в случаите по чл. 58, ал. 1, т. 6”.

§ 15. Членове 26а и 26б се изменят така:

“Чл. 26а. (1) Департаментът е основно звено на висшето училище за осигуряване на обучение по една или повече дисциплини, които не съставляват специалност.

(2) Структурата на департамента, конституирането и функциите на неговите органи за управление се определят от правилника за дейността на висшето училище.

Чл. 26б. (1) Институтът е основно звено на висшето училище, което обединява академичен състав за извършване на дългосрочна научноизследователска дейност.

(2) Структурата на института, конституирането и функциите на неговите органи за управление се определят от академичния съвет на висшето училище.”

§ 16. В чл. 26в се правят следните изменения:

1. В ал. 1 изречение второ се изменя така:

“Филиалът има академичен състав, от който хабилитираните лица четат за всяка специалност не по-малко от 70 на сто от лекционните курсове, като най-малко 1/3 от тях са на основен трудов договор.”

2. Алинея 4 се отменя.

§ 17. В чл. 26г ал. 1 се изменя така:

“(1) Колежът е основно звено на висшето училище, което има академичен състав на основен трудов договор, който по всяка специалност провежда не по-малко от половината от аудиторните и практическите занятия. Хабилитираните лица четат за всяка специалност не по-малко от 50 на сто от лекционните курсове, като най-малко 1/3 от тях са на основен трудов договор.”

§ 18. В чл. 26д се правят следните изменения:

1. В ал. 1 изречение второ се изменя така:

“Броят на членовете на академичния състав и на хабилитираните лица в нея се определя с правилника за дейността на висшето училище.”

2. Алинея 3 се отменя.

3. В ал. 4 думите “въз основа на конкурс по документи” се заличават.

§ 19. В чл. 29 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова т. 6:

“6. определя числеността на стопанския съвет и избира с тайно гласуване неговите членове;”.

2. Досегашната т. 6 става т. 7.

§ 20. В чл. 30 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) в т. 11 пред думата “ежегодно” се добавя “по предложение на стопанския съвет”;

б) точка 13 се изменя така:

“13. утвърждава стратегия за стопанското развитие на висшето училище, предложена от стопанския съвет;”

в) в т. 15 думата “обучението” се заменя с “образованието” и накрая се добавя “и осъществява контрол по нейното прилагане и усъвършенстване”

2. Алинея 3 се изменя така:

(3) Хабилютираните лица в академичния съвет са не по-малко от 70 на сто от наличния състав, а представителите на студентите и докторантите – не по-малко от 15 на сто от състава на академичния съвет. “

§ 21. В чл. 31, ал. 3 изречение първо се изменя така:

“Мандатът на лицата по ал. 2 се прекратява предсрочно в случаите по чл. 35 и при навършване на 65-годишна възраст.”

§ 22. В чл. 32 т. 5 се изменя така:

“5. подготвя и предлага за приемане от академичния съвет финансовия и академичния годишен отчет на висшето училище, както и резултатите от дейността на вътрешната система за оценяване и поддържане качеството на обучението; отчетите се публикуват в 3-месечен срок от приемането им.”

§ 23. Създава се чл. 33а:

“Чл. 33а. (1) Стопанският съвет е орган за управление на финансовата и стопанската дейност на висшето училище, който:

1. разработва и след съгласуване с ръководствата на основните звена предлага за утвърждаване от академичния съвет стратегия за стопанското развитие на висшето училище в съответствие с държавната политика в областта на образованието, политиката на висшето училище и пазарните условия за периода на неговия мандат;

2. ежегодно разработва и предлага за утвърждаване от ректора щатното разписание на висшето училище след съгласуване с ръководствата на основните звена;

3. разработва годишния бюджет на висшето училище и разпределението на финансовите средства по основни и обслужващи звена и след съгласуване с ръководствата на основните звена го предлага за утвърждаване от академичния съвет;

4. съгласува тримесечните и годишния отчет на бюджета на висшето училище;

5. изразява становище относно разходите на висшето училище.

(2) Съставът на стопанския съвет включва най-малко 7 членове, от които един представител на студентския съвет, един представител на нехабилютираните членове на академичния състав, един правоспособен юрист и един икономист. Членовете на стопанския съвет не могат да бъдат едновременно членове на академичния съвет на висшето училище. Ректорът на висшето училище е член по право на стопанския съвет.

(3) Председател на стопанския съвет е ректорът.”

§ 24. В чл. 34а се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 2 се изменя така:

“(2) Контролният съвет се състои от председател, заместник-председател и членове, от които един представител на студентския съвет, един правоспособен юрист и един икономист. Членовете на контролния съвет не могат да бъдат едновременно членове на академичния или на стопанския съвет на висшето училище.”

2. Създава се ал. 4:

“(4) Контролният съвет осъществява дейността си съгласно правилник, приет от общото събрание на висшето училище.”

§ 25. В чл. 42, ал. 8 се създава т. 9:

“9. избор на преподавател от студентите, когато по една дисциплина обучението се води от повече от един преподавател.”

§ 26. Създава се чл. 44а:

“Чл. 44а. (1) За оценка на придобитите по време на обучението знания и умения на студентите висшите училища осигуряват система за натрупване и трансфер на кредити.

(2) Целта на системата е да осигури студентска мобилност на основата на взаимно признаване на отделни периоди на обучение, които отговарят на част от учебния план на специалността и образователно-квалификационната степен за гарантиране на студентската мобилност.

(3) Кредитите са оценка на задълженията, които студентите трябва да изпълнят по дадена дисциплина/модул като част от общите задължения, необходими за успешно завършване на една учебна година или семестър.

(4) По всяка дисциплина кредитите се формират от хорариум от лекции и от практически и семинарни упражнения, самостоятелна работа (в лаборатории, библиотеки, курсови, домашни работи и др.), положени изпити и други форми на оценяване, определени от висшето училище. Кредити могат да се присъждат и за участие в практика и за защитена курсова или дипломна работа, когато тези дейности са част от учебния план.

(5) Кредитите по ал. 3 се присъждат на студенти, които са завършили успешно съответната учебна дисциплина и/или модул, чрез полагане на изпит или друг начин на оценяване, определен по реда на чл. 44, ал. 5.

(6) Системата по ал. 1 се основава на 60 кредита за учебна година или 30 кредита за семестър, разпределени по учебни дисциплини и/или модули, съгласно учебния план на специалността и образователно-квалификационната степен.

(7) Условията и редът за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити се определят с наредба на министъра на образованието и науката.”

§ 27. В чл. 46, ал. 6 думата “степента” се заменя с “образователната и научна степен”.

§ 28. Член 51 се отменя.

§ 29. В чл. 52 се създава ал. 4:

“(4) Висшите училища имат право да привличат и хонорувани преподаватели при условия и по ред, определени с правилника на висшето училище.”

§ 30. В чл. 53 ал. 1 се изменя така:

“(1) За подпомагане на научноизследователската работа и художествено-творческата дейност висшето училище назначава специалисти и експерти.”

§ 31. В чл. 54 ал. 3 се изменя така:

“(3) Трудовото правоотношение между лицето, спечелило конкурса, и висшето училище възниква от деня, в който то е получило съобщение за резултата.”

§ 32. В чл. 55, ал. 1, т. 1 думите “51 и” се заличават.

§ 33. В чл. 56, ал. 1, т. 1 думите “длъжностната си характеристика” се заменят с “кратка характеристика или описание на работата по чл. 127, ал. 1, т. 4 от Кодекса на труда (КТ)”.

§ 34. В чл. 57, ал. 2 се създава т. 5:

“5. проучване на студентското мнение.”

§ 35. В чл. 58 се правят следните изменения:

1. В ал. 1, т. 3 накрая се поставя запетая и се добавя “след решение на съвета на основното звено”.

2. Алинея 2 се отменя.

§ 36. В чл. 67 накрая се поставя запетая и се добавя “както и за срока на отстраняване от висшето училище по чл. 74, ал. 2”.

§ 37. В чл. 68 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

“(2) Висшите училища могат да провеждат общ конкурсен изпит или да признават резултатите от конкурсния изпит по ал. 1, положен в друго висше училище.”

2. Досегашната ал. 2 става ал. 3 и се изменя така:

“(2) При облекчени условия и по ред, определени с правилника на висшето училище, се приемат следните кандидат-студенти, успешно участвали в конкурсните изпити: класирани с еднакъв бал; инвалиди с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто; военноинвалиди; кръгли сираци; майки с три и повече деца; близнаци, когато са кандидатствали едновременно в едно и също висше училище и единият от тях е приет.”

3. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

4. Създават се ал. 5 и 6:

“(5) Кандидат-студентите - лауреати на национални и международни олимпиади, завършващи средно образование в годината, в която се провежда олимпиадата, носители на медали от олимпийски, световни и европейски първенства, национални шампиони за мъже и жени, за юноши и девойки по даден вид спорт се приемат без конкурсен изпит и извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6 ежегоден брой на приеманите за обучение студенти, когато конкурсният изпит за желаната от тях специалност съответства на предмета на олимпиадата, дисциплината на първенството или шампионата.

(6) Висшите училища ежегодно до 31 март обявяват условията за приемане на студенти по ал. 1 и 4.”

§ 38. В чл. 70, ал. 2 думите “инвалиди от първа и втора група, военноинвалиди” се заменят с “инвалиди с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто, военноинвалиди и лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане на деца, лишени от родителски грижи”.

§ 39. В чл. 72, ал. 4 изречение първо се изменя така:

“Дейността на студентския съвет се финансира от висшето училище в размер, който е не по-малко от 1 на сто от таксите за обучение, а за частните висши училища – не по-малко от 0,3 на сто.”

§ 40. В чл. 73 се създава т. 10:

“10. да участва със свои представители в наблюдението на вътрешната система за оценяване и поддържане качеството на обучението и на академичния състав във висшето училище.”

§ 41. В чл. 73а се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 3 след думите “от отчисления” се добавя “в размер 30 на сто”.

2. Създават се ал. 5 и 6:

“(5) Средствата по ал. 3 се използват за финансиране на национални програми за образователна, научна, културна, спортна и друга творческа дейност на студентите, както и за провеждане на международна дейност.

(6) Получените средства се одитират от Сметната палата.”

3. Навсякъде думата “Представителството” се заменя с “Националното представителство”.

§ 42. Глава десета се изменя така:

“Глава десета

АКРЕДИТАЦИЯ НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА

Чл. 75. (1) Акредитацията е признаване от Националната агенция за оценяване и акредитация на компетентността на висшите училища и на организациите по чл. 47, ал. 1 да дават висше образование по образователно-квалификационни степени и образователна и научна степен “доктор” в определени области, професионални направления и по специалностите от регулираните професии чрез оценяване качеството на дейностите по чл. 6.

(2) Оценяването и акредитацията имат за цел да стимулират висшите училища да развият своя потенциал и да повишават и поддържат качеството на предлаганото образование.

(3) Резултатите от акредитацията се отчитат при формиране политиката на държавата към висшето училище.

(4) Националната агенция за оценяване и акредитация оценява проектите за откриване и преобразуване на висше училище, факултет, филиал и колеж, както и за откриване на професионални направления и специалности от регулираните професии.

Чл. 76. (1) Акредитацията е институционална и програмна.

(2) Институционалната акредитация:

1. се основава на оценяване на начина, по който висшето училище осъществява своята мисия и цели като организация в съответствие с чл. 17;

2. е резултат от оценяването на ефективността, с която висшето училище контролира, поддържа и управлява качеството на обучението в предлаганите области на висшето образование и професионални направления.

(3) Оценяването при институционалната акредитация е насочено към проверка на ефективността на:

1. вътрешната система за оценяване и поддържане качеството на образованието;
2. процедурите за одобряване, наблюдение и обновяване на учебните планове и програми;
3. процедурите за предприемане на действия във връзка и по повод на резултатите от програмната акредитация, както и от други външни независими проверки;
4. цялостното ръководство и контрол на процесите на оценяване във висшето училище;
5. управлението на системата за натрупване и трансфер на кредити;
6. управлението на сътрудничеството с други висши училища и организации;
7. поддръжката, управлението и развитието на материалната база на висшето училище;
8. научноизследователската и художествено-творческата дейност на академичния състав и участието на обучаваните в тази дейност.

(4) Програмната акредитация се основава на оценяване качеството на предлаганото образование в определено професионално направление в основно структурно звено на висшето училище или специалност от регулираните професии.

(5) В рамките на професионалното направление оценяването е насочено към проверка на качеството на обучението на студентите във всички предлагани форми на обучение по образователно-квалификационните степени и образователната и научна степен “доктор”.

(6) Обект на оценяване при програмната акредитация са:

1. структурата, организацията и съдържанието на учебните планове и програми;
2. профилът и квалификацията на преподавателския състав;
3. материално-техническата осигуреност на обучението;
4. методите на преподаване и оценяване постиженията на студентите;
5. управлението на качеството на образованието;
6. научноизследователската и художествено-творческата дейност на академичния състав и участието на студентите и докторантите в нея.

(7) Институционалната акредитация на висшето училище предхожда програмната акредитация.

(8) Оценка на проекти за откриване на факултети, филиали, колежи и на професионални направления може да бъде поискана от висшето училище, което е получило институционална акредитация.

Чл. 77. (1) Оценяването при акредитацията се извършва по четирибална система, включваща оценките: “много добра”, “добра”, “задоволителна” и “незадоволителна”.

(2) Срокът на валидност на акредитацията е 6 години, когато получената оценка е “много добра” или “добра”, и 3 години – при “задоволителна” оценка.

(3) При получена “незадоволителна” оценка се прави отказ за акредитация.

(4) Проектите за откриване на висше училище, както и на факултети, филиали, колежи и на професионални направления и специалности от регулираните професии се оценяват с положителна или отрицателна оценка.

Чл. 78. (1) Висшите училища нямат право да провеждат обучение по специалности от неакредитирани професионални направления и неакредитираните специалности от регулираните професии и да издават на завършилите ги лица дипломи по смисъла на чл. 7, ал. 2.

(2) Висшите училища и организациите по чл. 47, ал. 1 могат да провеждат обучение на образователна и научна степен “доктор” по научни специалности, които са получили при акредитацията оценка “много добра”.

(3) На неакредитирани висши училища или професионални направления и специалности от регулираните професии не се утвърждава прием по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6.

(4) Неакредитирани висши училища не получават държавна субсидия и не се финансират от държавата.

(5) Разпоредбите на ал. 1, 3 и 4 не се прилагат за новооткритите висши училища, основни звена, професионални направления или специалности от регулираните професии до изтичането на срока, посочен в решението по чл. 82, ал. 2.

(6) Разпоредбите на ал. 1 и 4 не се прилагат и за висши училища, на които е отказана за първи път акредитация, до изтичането на срока, посочен в решението по чл. 81, ал. 4, т. 2.

Чл. 79. (1) Процедура за програмна акредитация в определено професионално направление се открива едновременно за всички висши училища, подали искане и които извършват обучение в това направление, по предварително обявен график, съгласуван със Съвета на ректорите.

(2) Процедури за акредитация или за оценяване на проект за ново висше училище или ново професионално направление или специалност от регулираните професии извън графика по ал. 1 се откриват по искане на:

1. висше училище, на организация по чл. 47 или на учредители по смисъла на чл. 14;

2. министъра на образованието и науката.

(3) Откриването на процедура за акредитация по ал. 2, т. 1 започва с решение на Акредитационния съвет на основание на представен от заявителя доклад-самооценка, съдържащ и количествена информация по смисъла на чл. 76, ал. 4, 5 и 6.

(4) При откриване на процедура за акредитация по ал. 1 или ал. 2, т. 2 висшите училища са длъжни в срок до два месеца от решението на Акредитационния съвет за откриване на процедурата да представят в Националната

агенция за оценяване и акредитация доклад-самооценка, съдържащ и количествена информация по смисъла на чл. 76, ал. 4, 5 и 6.

(5) Искането за откриване на процедура за оценяване на проект по ал. 2 трябва да съдържа информация по смисъла на чл. 76, ал. 2 и 3 или ал. 4, 5 и 6.

(6) Фактите и обстоятелствата, относно които заявителят представя съответните документи и необходимата информация, се определят с Правилника за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация.

(7) Разходите по процедурите за акредитация и за оценяване на проект се заплащат от заявителя по нормативи, утвърдени от министъра на финансите.

Чл. 80. В едномесечен срок от постъпване на искането по чл. 79, ал. 1 и 2 за откриване на процедура Акредитационният съвет взема решение за даване ход на процедурата или отказва откриване на процедурата, когато заявителят не е представил информацията по чл. 79.

Чл. 81. (1) Процедурата за акредитация приключва с мотивирано решение на Акредитационния съвет, което се приема до 12 месеца след заплащането на разходите по смисъла на чл. 79, ал. 7.

(2) В решението по ал. 1 се дава оценка по смисъла на чл. 77, ал. 1.

(3) Решението за акредитация съдържа:

1. срок на акредитацията и капацитет на висшето училище, а при програмната акредитация – капацитет на професионалното направление или специалността от регулираните професии;

2. препоръки, чието изпълнение от страна на висшето училище е задължително условие за откриване на нова процедура.

(4) Решението, с което се прави отказ за акредитация, съдържа:

1. мотиви за отказа и препоръки, чието изпълнение от страна на висшето училище е задължително условие за откриване на нова процедура;

2. срок за предприемането на мерки за премахване на слабостите и за подобряване на качеството, след изтичането на който може да се поиска откриване на нова процедура, като този срок не може да бъде по-голям от 18 месеца.

(5) Решението по ал. 1 може да се обжалва по реда на Закона за Върховния административен съд.

Чл. 82. (1) Процедурата за оценка на проект приключва с мотивирано решение на Акредитационния съвет, което се приема в 5-месечен срок след заплащането на разходите по смисъла на чл. 79, ал. 7.

(2) В решението за оценяване на проект с положителна оценка се посочва срокът, в който трябва да се поиска акредитация след откриването на висшето училище, неговото основно звено, професионално направление или специалност от регулираните професии.

(3) Новооткритите висши училища, техни основни звена и професионални направления и специалности от регулираните професии, в които се провежда обучение, имат статут на акредитирани за срока, определен по ал. 2.

(4) Решението по ал. 1 може да се обжалва по реда на Закона за Върховния административен съд.

Чл. 83. (1) Националната агенция за оценяване и акредитация:

1. разработва и утвърждава критерии за оценяване и акредитация в съответствие с този закон и приетите държавни изисквания;

2. разработва и утвърждава процедурите по оценяване и акредитиране и свързаната с тях документация;

3. оценява проектите за откриване и преобразуване на висши училища, техни основни звена и специалности;

4. разработва и утвърждава съвместно с Министерството на образованието и науката критерии и процедури за следакредитационно наблюдение на висши училища, техните структурни звена, професионални направления и специалности от регулираните професии по смисъла на чл. 11, ал. 4;

5. оценява дейността и качеството на обучението във висшите училища, въз основа на което акредитира или отказва акредитация;

6. създава и поддържа информационна система с данни за акредитираните висши училища, техните основни звена, професионални направления и специалности от регулираните професии, както и за акредитираните организации по чл. 47, ал. 1;

7. обнародва в “Държавен вестник” списък на акредитираните висши училища, техните основни звена, професионални направления и специалности от регулираните професии, както и на акредитираните организации по чл. 47, ал. 1 заедно с получените оценки не по-късно от месец май всяка календарна година.

(2) Органи за управление на Националната агенция за оценяване и акредитация са Акредитационният съвет, неговият председател и Съветът за следакредитационно наблюдение.

(3) Председателят на Акредитационния съвет е и председател на Националната агенция за оценяване и акредитация. Той представлява агенцията и ръководи дейността ѝ.

(4) В своята работа председателят на Националната агенция за оценяване и акредитация се подпомага от заместник-председател, който се назначава по трудово правоотношение от министър-председателя по предложение на министъра на образованието и науката за срока по чл. 85, ал. 1.

Чл. 84. (1) Акредитационният съвет се състои от председател и осем членове - хабилитирани лица от основните научни области, от които:

1. четирима представители на висшите училища;

2. един представител на Българската академия на науките и един представител на Националния център за аграрни науки;

3. двама представители на Министерството на образованието и науката.

(2) Кандидатите за представители на висшите училища се номинират от Съвета на ректорите с тайно гласуване по предложение на академичните съвети на висшите училища.

(3) Кандидатите за представители на Българската академия на науките и на Националния център за аграрни науки се номинират с тайно гласуване от управителните им съвети по предложение на техните научни съвети.

(4) Броят на номинираните кандидати трябва да бъде два пъти по-голям от броя на представителите, определен в ал. 1.

(5) Членовете на Акредитационния съвет не могат да бъдат членове на органи по присъждането на научни степени и научни звания.

(6) Министър-председателят назначава по трудово правоотношение членовете на Акредитационния съвет въз основа на предложенията на министъра на образованието и науката, Съвета на ректорите, Българската академия на науките и Националния център за аграрни науки. Той назначава председателя на Националната агенция за оценяване и акредитация по предложение на министъра на образованието и науката.

Чл. 85. (1) Мандатът на председателя и на членовете на Акредитационния съвет е 6-годишен.

(2) Половината от състава на Акредитационния съвет се обновява на всеки 3 години чрез жребий при спазване на квотите.

(3) Положението на председател и на член на Акредитационния съвет е несъвместимо със заемане на длъжностите ректор, заместник-ректор и декан във висше училище, съответно председател, заместник-председател и директор на институт на Българската академия на науките и на Националния център за аграрни науки, както и с участието в органи по присъждането на научни степени и научни звания.

(4) Председателят или член на Акредитационния съвет се освобождава преди изтичането на мандата:

1. по негово писмено искане;
2. при системно неизпълнение на задълженията;
3. при фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от 6 месеца;
4. при несъвместимост с длъжностите по ал. 3.

(5) Решението за освобождаване на председател и на член на Акредитационния съвет по ал. 4, т. 2 и 3 се взема с мнозинство от списъчния състав на съвета и се предлага на министър-председателя.

(6) Попълването на Акредитационния съвет се извършва по реда на чл. 84.

Чл. 86. Акредитационният съвет:

1. утвърждава критерии за оценяване и акредитация;
2. утвърждава конкретните процедури по оценяване и акредитиране и свързаната с тях документация;
3. взема решения за откриване на процедури за акредитация и на процедури за оценяване на проекти;
4. създава постоянни комисии по професионални области и експертни групи към тях и по предложение на постоянните комисии утвърждава задачите и състава на експертните групи в съответствие със заявените процедури;

5. утвърждава решения за акредитация или за оценяване на проекти въз основа на докладите на постоянните комисии;

6. информира министъра на образованието и науката, както и висшите училища за извършените оценки и акредитации;

7. разработва Правилник за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация и чрез министъра на образованието и науката го предлага за приемане от Министерския съвет.

Чл. 87. (1) Постоянните комисии по професионални области имат състав от 3 до 7 членове, които се назначават с 3-годишен мандат от председателя на Акредитационния съвет.

(2) Членовете на постоянните комисии не могат да бъдат членове на органи по присъждането на научни степени и научни звания.

(3) Постоянните комисии контролират работата на експертните групи и приемат техните доклади.

(4) Постоянните комисии подготвят и внасят в Акредитационния съвет доклад за резултатите от извършеното оценяване.

(5) В зависимост от заявената процедура докладът съдържа мотивирана оценка за представените от висшето училище доказателства, че съответстват на критериите за институционална или програмна акредитация по смисъла на чл. 76, ал. 2 и 3 или ал. 4, 5 и 6.

Чл. 88. Националната агенция за оценяване и акредитация издава бюлетин, в който се публикуват:

1. общите изисквания за допускане и откриване на процедури за оценяване и акредитация;

2. критериите за оценяването и акредитацията на висши училища, техни основни звена, професионални направления и специалности, както и за акредитираните организации по чл. 47, ал. 1;

3. годишен доклад на Националната агенция за оценяване и акредитация за резултатите от дейността ѝ;

4. материали за популяризиране на най-добрите постижения на висши училища, както и материали с методически характер.

Чл. 88а. (1) Съветът за следакредитационно наблюдение е орган на Националната агенция за оценяване и акредитация, който изпълнява нейните функции по чл. 11, ал. 1 и се състои от председател и четирима членове – хабилитирани лица от различни научни области.

(2) Председателят и членовете на Съвета за следакредитационно наблюдение се предлагат от Акредитационния съвет и се назначават от министър-председателя по трудово правоотношение.

(3) Мандатът на членовете на Съвета за следакредитационно наблюдение е 6-годишен.

Чл. 88б. (1) За извършените проверки Съветът за следакредитационно наблюдение съставя констативни протоколи.

(2) При констатирано неизпълнение в срок на дадените препоръки или при констатирано съществено нарушение на закона Съветът за следакредитационно наблюдение приема решение, с което предлага на Акредитационния съвет да отнеме съответната институционална или програмна акредитация.

(3) Акредитационният съвет се произнася по предложението по ал. 2 в двумесечен срок от неговото постъпване с решение, с което потвърждава или отнема акредитацията.

(4) Решението за отнемане на акредитацията съдържа:

1. мотиви за отнемането на акредитацията и препоръки, чието изпълнение от страна на висшето училище е задължително условие за откриване на нова процедура;

2. срок за предприемането на мерки за премахване на слабостите и подобряване на качеството, след изтичането на който може да се поиска откриване на нова процедура, като този срок не може да бъде по-голям от 18 месеца.

(5) Решенията по ал. 3 могат да се обжалват по реда на Закона за Върховния административен съд.”

§ 43. В чл. 90 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 след думите “общия бюджет” се добавя “по предложение на стопанския съвет”.

2. Създава се нова ал. 5:

“(5) В сроковете на представяне на годишния финансов отчет висшето училище публикува отчет за изпълнението на приходната и разходната част на бюджета по класификацията на приходите и разходите на държавния бюджет.”

3. Досегашната ал. 5 става ал. 6.

§ 44. Член 92 се изменя така:

“Чл. 92. Възнагражденията на работещите в държавните висши училища се определят с наредба, приета от Министерския съвет.”

§ 45. В чл. 93 след думата “апаратура” се поставя запетая и думите “и оборудване” се заменят с “оборудване, консумативи и химикали”.

§ 46. В чл. 95 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 4:

“(4) Приходите от обучението по чл. 21, ал. 2 и 4 не могат да бъдат по-ниски от 70 на сто от нормативите, определени по реда на чл. 91, ал. 2, т. 1.”

2. Досегашната ал. 4 става ал. 5 и в нея се правят следните изменения:

а) точка 2 се изменя така:

“2. лица с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто; военноинвалиди; кръгли сираци;”

б) точка 4 се изменя така:

“4. лица отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа.”

3. Досегашните ал. 5, 6 и 7 стават съответно ал. 6, 7 и 8.

§ 47. В Допълнителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 4а думите “за кандидат-студенти – лауреати на национални и международни олимпиади, и” се заличават.

2. Създава се § 4д:

“§ 4д. По смисъла на този закон:

1. “Основен трудов договор” е трудовият договор, сключен на основание чл. 67, ал. 1, т. 1 от Кодекса на труда.

2. “Капацитет на висшето училище, на професионалното направление или специалността от регулираните професии” е максималният брой на студентите и докторантите, които могат да се обучават за една учебна година във висшето училище, професионалното направление или специалността от регулираните професии в съответствие с осигуреното качество на образование, академичен състав, учебна документация материална база и учебна площ.”

3. Параграф 11 се изменя така:

“§ 11. След обсъждане в катедрения и факултетния съвет и решение на академичния съвет трудовите договори с хабилитираните преподаватели при навършване на възрастта по чл. 328, ал. 1, т. 10 от Кодекса на труда могат да бъдат:

1. прекратени;

2. удължени за срок една година, но за не повече от две години.”

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 48. (1) От деня на влизането в сила на този закон до 1 септември 2004 г. се преустановява приемането от Националната агенция за оценяване и акредитация на искания за откриване на процедури за програмна акредитация и за оценяване на проекти.

(2) Откритите процедури за програмна акредитация, за които висшите училища са заплатили необходимите средства по чл. 79, ал. 7, както и процедурите за оценяване на проекти за специалности от регулираните професии се приключват до 1 септември 2004 г. по реда, по който са открити. Всички останали заявени процедури се прекратяват.

§ 49. Разпоредбите на чл. 17, ал. 2 и 3 се прилагат и за създадените до влизането в сила на този закон специализирани висши училища.

§ 50. В срок 6 месеца от влизането в сила на този закон:

1. Министерският съвет привежда правилника по чл. 9, ал. 3, т. 12 в съответствие с този закон.

2. Националната агенция за оценяване и акредитация привежда в съответствие с този закон критериите и документацията по чл. 83, ал. 1, т. 1 и 2.

3. Министърът на финансите по предложение на Националната агенция по оценяване и акредитация и след съгласуване със Съвета на ректорите утвърждава нови нормативи по чл. 79, ал. 7.

4. Висшите училища въвеждат системата по чл. 6, ал. 4.

§ 51. Член 43 от Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите се изменя така:

“Чл. 43. Учащите се инвалиди с трайно увреждане или деца на родители инвалиди с трайно увреждане имат право на стипендии и други социални облекчения, определени в Закона за висшето образование.”

§ 52. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в “Държавен вестник”, с изключение на § 26, който влиза в сила от учебната 2004-2005 г.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 2003 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Огнян Герджиков)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование

Необходимостта от изменение и допълнение на Закона за висшето образование произтича от извършения анализ на състоянието на системата на висшето образование и налагащите се тенденции в нейното развитие.

Приемането на предлаганите изменения и допълнения ще спомогне за хармонизация на българското законодателство с правото на Европейския съюз в областта на висшето образование и в сферата на взаимното признаване на академичните и професионалните квалификации, което ще окаже пряко въздействие за реализиране на принципа за свободно движение на хора.

Предвидените в проекта промени са главно в четири основни направления:

- С цел сближаване и осигуряване прозрачност на образователно-квалификационните структури, гарантиране на студентската мобилност и международно признаване на документите за образование и професионална квалификация се въвежда кредитна система за оценка на придобитите по време на обучението знания и умения, както и европейско приложение към дипломата за завършена степен на висше образование.

- Прецизират се текстове, отнасящи се до структурата, управлението и академичния състав на висшите училища. Конституира се Стопански съвет като нов орган за управление на финансовата и стопанската дейност на автономните висши училища.

- За осигуряване и повишаване качеството на образованието и на научните изследвания се предлагат промени, регламентиращи управлението, поддържането и контрола на качеството на обучението в различните области на висшето образование и професионалните направления, както и на академичния състав. С качеството се обвързва и финансирането на висшите училища. Определят се два вида финансиране: на пазарен принцип – според броя на обучаваните студенти, и целево – за отразяване на държавните приоритети.

- Основно се изменя десета глава от закона, определяща дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация, процедурите по извършване на институционална и програмна акредитация, правомощията и задълженията на висшите училища, произтичащи от получената при акредитацията оценка. Към Националната агенция за оценяване и акредитация се създава Съвет за следакредитационно наблюдение на висшите училища. Промените имат за цел стимулиране на висшите училища да развиват своя потенциал, да гарантират и повишават качеството на предлаганото образование, което е основна цел на националната образователна политика.

Предлаганият Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование е съгласуван със Съвета на ректорите, с националното представителство на студентските съвети и с широк кръг представители на академичната общност. С

неговото прилагане реално ще се усъвършенстват механизмите на управление на висшето образование.

Въз основа на изложеното Министерският съвет предлага на Народното събрание да разгледа и приеме внесеня законопроект.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Симеон Сакскобургготски)